

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
T.a.v. de minister
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Uw ref.

Onze ref.
u-25.066

Datum
03-09-2025

Onderwerp: Adviesaanvraag Gezondheidsraad over gezondheidseffecten van Schiphol

Geachte minister Tieman,

Onlangs heeft de Maatschappelijke Raad Schiphol (MRS) een drukbezochte bijeenkomst over de gezondheidseffecten van Schiphol georganiseerd. Omwonenden uitten hun grote zorgen over de gevolgen van luchtvaart voor hun gezondheid en gaven aan dit een prioriteit te vinden in de besluitvorming rondom Schiphol. Deze zorgen worden vaker en breder door burgers met de MRS gedeeld. Ook vandaag in ons kennismakingsgesprek met u hebben de MRS-leden het belang van gezondheid benadrukt. We zijn blij dat u hier open voor staat en doen graag het verzoek aan u om de Gezondheidsraad een advies te laten uitbrengen met betrekking tot de gezondheidseffecten van Schiphol.

De Gezondheidsraad bracht in 1999 voor het laatst advies uit over de gezondheidssimpact van grote luchthavens. Daarin werd vastgesteld dat luchthavens zoals Schiphol nadelige effecten kunnen hebben op de volksgezondheid, onder meer door geluidsoverlast, luchtverontreiniging en geurhinder. Sinds 1999 zijn er diverse rapporten verschenen die nieuwe inzichten bieden over de gezondheidseffecten van de luchtvaart, en specifiek van Schiphol. Wat echter ontbreekt, is een integraal overzicht van deze effecten – in het bijzonder de *cumulatieve* impact – en een advies over hoe gezondheid structureel kan worden meegenomen in de besluitvorming over Schiphol, op basis van een feitelijke onderbouwing. Daarnaast wordt er veel meer gevlogen vanaf Schiphol en er zijn veel woningen bijgebouwd in de regio. De nieuwe wetenschappelijke inzichten, de aanhoudende zorgen van burgers en de veranderde context maken een actueel en onafhankelijk advies dringend noodzakelijk.

Nieuwe onderzoeken en nationale focus

De adviesvraag uit 1999 richtte zich op de stand van de internationale wetenschap over de gezondheidseffecten van grote luchthavens in het algemeen. Er is destijds niet gevraagd om een overzicht van de (cumulatieve) gezondheidseffecten rond Schiphol specifiek. Een dergelijke adviesvraag is in de huidige context zinvol vanwege relevante nieuwe onderzoeken, waaronder:

- *Over de invloed van geluid op de slaap en de gezondheid* (2004), Gezondheidsraad;
- *Environmental noise guidelines for the European Region* (2019), WHO;
- *Risico's van ultrafijnstof in de buitenlucht* (2021), Gezondheidsraad;
- *Gezondheidseffecten van ultrafijn stof van vliegverkeer rond Schiphol 2020* (2022), RIVM;
- *Onderzoeksrapport geluidshinder en slaapverstoring luchtvaart 2020* (2022), GGD GHOR;
- *De gezondheidseffecten van vliegtuiglawaai en luchtverontreiniging in de omgeving van Brussels Airport*, (2024), Hoge Gezondheidsraad;
- *Effecten luchtvaartemissies op lokale luchtkwaliteit* (2025). Expertgroep ZZS.

Nieuwe context

Een actualisatie is ook nodig vanwege de sterk gewijzigde context sinds 1999. Het eerdere Gezondheidsraadadvies was gebaseerd op data van vóór dat jaar. Sindsdien is het aantal vluchten op Schiphol sterk gegroeid. Het aantal vluchten per jaar was 239.000 in 1992, 394.000 in 1999 en 474.000 in 2024¹. Tegelijkertijd is de omgeving van Schiphol aanzienlijk dichter bevolkt geraakt door grootschalige woningbouw. Naar schatting gaat het om 55.000 woningen². Hierdoor worden steeds meer mensen blootgesteld aan de mogelijke gezondheidseffecten van vliegverkeer.

Verdiepend onderzoek en advies

De MRS heeft verschillende gesprekken gevoerd met onder meer de Gezondheidsraad en het RIVM, waaruit blijkt dat aanvullend onderzoek en advies met betrekking tot een integraal overzicht van cumulatieve gezondheidseffecten en gezondheidskundige advieswaarden noodzakelijk is om gezondheid effectief mee te wegen in de besluitvorming over Schiphol.

Integrale beschouwing cumulatieve gezondheidseffecten

Een integraal overzicht van cumulatieve gezondheidseffecten zou – net als bij het onderzoek naar de bijdrage van Tata Steel aan gezondheidsrisico's voor omwonenden³ - onderscheid kunnen maken tussen de bijdrage van Schiphol versus die van andere bronnen, zoals wegverkeer. Ook de mogelijke effecten op toekomstige generaties zouden hierin kunnen worden meegewogen. Waar nodig kan aanvullend onderzoek door het RIVM worden uitgevoerd.

¹ *Verkeer- en vervoercijfers Schiphol* (2025), vindplaats: <https://www.schiphol.nl/nl/schiphol-group/verkeer-en-vervoer-cijfers/>.

² *Wonen onder Schiphol: slapeloos, radeloos, rechteloos* (24 mei 2025). NRC.

³ *De bijdrage van Tata Steel Nederland aan de gezondheidsrisico's van omwonenden en de kwaliteit van hun leefomgeving* (2023), RIVM.

Zo'n overzicht zou gebaseerd moeten zijn op de totale ziektelast, in plaats van op basis van normen. Dat is belangrijk, omdat de normen voor de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen momenteel relatief zijn en worden uitgedrukt in gram per ton vliegtuiggewicht⁴. Een toename van het totaal aantal vluchten heeft hiermee dus geen effect op eventuele normoverschrijdingen, terwijl het wel leidt tot grotere uitstoot van luchtverontreinigende stoffen met als gevolg een toename van nadelige gezondheidseffecten. Dit doet ook recht aan het advies van de expertgroep luchtvaartemissies om de bijdrage van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) rondom luchthavens, en hun mogelijke gezondheidseffecten, beter in beeld te brengen⁵.

Gezondheidskundige advieswaarden

In Nederland bestaat nog geen gezondheidskundige advieswaarde voor ultrafijnstof. De Gezondheidsraad onderzoekt momenteel of een advieswaarde voor beroepsmatige blootstelling afgeleid kan worden. De MRS ondersteunt dit onderzoek en pleit voor een uitbreiding naar blootstelling in de leefomgeving.

Ook voor geluid bestaat in Nederland geen gezondheidskundige advieswaarde. De huidige geluidsnorm - die hoger is dan door de WHO en het RIVM wordt geadviseerd - is niet alleen gebaseerd op gezondheid, maar ook op andere factoren, zoals behoud van vastgestelde geluidsruimte en economische belangen⁶.

Adviesvraag Gezondheidsraad

Om gezondheid volwaardig mee te kunnen wegen in het Schipholbeleid, is een actuele, integrale beoordeling van de impact van Schiphol op de volksgezondheid noodzakelijk. Aangezien het werkprogramma van de Gezondheidsraad jaarlijks in overleg met de betrokken departementen (waaronder IenW en VWS) wordt vastgelegd, doen wij een beroep op u om op korte termijn een adviesaanvraag bij de Gezondheidsraad in te dienen. Dan kan de Gezondheidsraad het onderzoek volgend jaar opnemen en worden de zorgen van omwonenden hiermee serieus genomen.

Met vriendelijke groeten,

Khadija Arib

Voorzitter Maatschappelijke Raad Schiphol

⁴ Staat van Schiphol 2022 (2023), ILT.

⁵ Effecten luchtvaartemissies op lokale luchtkwaliteit (2025), expertgroep ZZS. Vindplaats: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/04/25/rapportage-expertgroep>.

⁶ WHO-richtlijnen voor geluid Consequenties voor het Nederlandse beleid (2020), RIVM.